

**POWIATOWY PROGRAM
ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ
W POWIECIE PIOTRKOWSKIM
NA LATA 2018 – 2020**

Piotrków Trybunalski, 2017

Spis treści

Wstęp.....	2
1. Podstawy prawne systemu pomocy dziecku i rodzinie.....	4
1.1. Formy opieki zastępczej w kontekście historycznym.....	4
1.2. Wymogi formalne dotyczące pełnienia funkcji rodziców zastępczych.....	5
1.3. Zadania opiekunów zastępczych i koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej.....	6
2. Charakterystyka pieczy zastępczej w powiecie piotrkowskim.....	9
2.1. Statystyki dotyczące rodzinnej pieczy zastępczej w powiecie piotrkowskim w latach 2015 –2017.....	9
2.2. Wsparcie systemu pieczy zastępczej na poziomie gmin powiatu piotrkowskiego.....	15
2.3. Statystyki dotyczące instytucjonalnej pieczy zastępczej w powiecie piotrkowskim w latach 2015 – 2017.....	18
2.4. Analiza potrzeb rodzin zastępczych i dorastającej młodzieży.....	20
2.5. Finansowanie opieki zastępczej w powiecie piotrkowskim.....	24
3. Sprawozdanie z realizacji powiatowego programu rozwoju pieczy zastępczej w powiecie piotrkowskim na lata 2015 -2017.....	26
4. Zasoby i zagrożenia czyli analiza SWOT.....	29
5. Wnioski i kierunki oddziaływań w zakresie rozwoju pieczy zastępczej w powiecie piotrkowskim.....	31
6. Cele programu rozwoju pieczy zastępczej w powiecie piotrkowskim na lata 2018 – 2020.....	32
7. Limit rodzin zastępczych zawodowych lub rodzinnych domów dziecka na lata 2015 – 2017.....	34
8. Harmonogram realizacji programu.....	34
9. Źródła finansowania.....	45
10. Monitoring i ewaluacja programu.....	45
Zakończenie.....	46
Spis tabel.....	47
Spis wykresów.....	47

Wstęp

Zgodnie z art. 180 (Dz. U z 2017 r. poz. 697 ze zm.) ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, zwanej dalej Ustawą, do zadań własnych powiatu należy opracowanie i realizacja 3 – letniego programu dotyczącego rozwoju pieczy zastępczej.

Zapisy wyżej cytowanej ustawy w Powiecie Piotrkowskim zgodnie z Zarządzeniem Starosty Powiatowego Nr 52/2011 z dnia 27 grudnia 2011 r. w sprawie wyznaczenia organizatora rodzinnej pieczy zastępczej realizuje Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Piotrkowie Trybunalskim, nad którym nadzór sprawuje Dyrektor Centrum.

Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Piotrkowskim na lata 2018-2020 ma na celu usprawnienie i udoskonalenie zadań nałożonych przez ustawę oraz zaplanowanie środków finansowych, na ich realizację. Uwzględnia ponadto środki jakie Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Piotrkowie Trybunalskim może pozyskać ze źródeł zewnętrznych.

Program zawiera w sobie ponadto cele i kierunki działań w perspektywie trzyletniej podejmowanych przez Organizatora pieczy zastępczej, uwzględniając przy tym potrzeby rodzin zastępczych, ich podopiecznych a także zasoby jakimi dysponują gminy z terenu powiatu piotrkowskiego.

Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Piotrkowskim na lata 2018-2020 wskazuje też na konieczność tworzenia nowych rodzin zastępczych zawodowych, prowadzenia szkoleń dla wszystkich rodzin zastępczych, promocję rodzicielstwa zastępczego na terenie powiatu oraz zapewnienie specjalistycznego wsparcia dla rodzin zastępczych, ich podopiecznych oraz rodzin biologicznych przeżywających trudności. Program ponadto wskazuje na konieczność podnoszenia kompetencji pracowników Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, celem aktualizacji i poszerzania wiedzy oraz umiejętności niezbędnych do efektywnej pracy z rodziną. Wskazuje również na udział organizacji pozarządowych w rozwijaniu działań na rzecz rodzicielstwa zastępczego.

Działania uwzględnione w niniejszym programie podejmowane są i realizowane w oparciu o normy i standardy prawa wynikające z ustawodawstwa międzynarodowego i krajowego znajdujących się m.in. w:

- 1) Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 1997 r. Nr 78 poz. 483 ze zm.);
- 2) Konwencja o Prawach Dziecka;

- 3) Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (tj. Dz. U. z 2017 r., poz.1868);
- 4) Ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. 2017 poz. 697 ze zm.);
- 5) Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tj. Dz. U. z 2017 r., poz. 1769 ze zm.);
- 6) Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 grudnia 2011 r. w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej (Dz. U. z 2011 r. Nr 292, poz. 1720).

1. Podstawy prawne systemu pomocy dziecku i rodzinie

Rodzina jest pierwotną i najważniejszą instytucją stanowiącą o wychowaniu i opiece nad dzieckiem. Pełni fundamentalną rolę w życiu każdego człowieka. Żadna inna instytucja nie jest w stanie zapewnić dziecku kompleksowego wychowania, w tym przekazania norm i wartości. Prawidłowo funkcjonująca rodzina nie tylko zabezpiecza dziecku potrzeby fizjologiczne, ale i uczy zasad współżycia społecznego, szacunku, kultury oraz wpaja potrzebę samorealizacji i poznawania otaczającego świata.

Niestety, nie każda rodzina biologiczna jest w stanie zapewnić dziecku odpowiednie do rozwoju środowisko. Czynnikiem niesprzyjającym są m.in.: niezaradność wychowawcza rodziców, choroby psychiczne, patologie związane z alkoholizmem, narkomanią, przemocą i innymi dewiacjami społecznymi. Aspektami zaburzenia harmonii rodzinnej jest także intencjonalne porzucenie bądź śmierć rodziców.

Polski system pomocy społecznej ma na celu przede wszystkim zwalczanie nieprawidłowości opiekuńczo - wychowawczych w środowisku rodzinnym, a także zapobieganie sytuacjom, które spowodować mogą konieczność ograniczenia lub odebrania rodzicom praw rodzicielskich i w konsekwencji umieszczenia dzieci w placówkach opiekuńczych bądź rodzinach zastępczych. Nie zawsze jednak instytucje pomocowe są w stanie uchronić rodziny przed rozbitiem. Kiedy jednak orzeczeniem sądu rodzice nie są zdolni do sprawowania opieki nad dzieckiem zadaniem pracowników pomocy społecznej jest zapewnić dzieciom pobyt w pieczy zastępczej, do czasu, aż powrót pod opiekę rodziców biologicznych będzie możliwy.

Do faktycznej i bezpośredniej pomocy rodzinom wychowującym dzieci w pieczy zastępczej, został powołany koordynator rodzinnej pieczy zastępczej, który pełni rolę pośrednika między rodzinami zastępczymi a organizatorem pieczy zastępczej, powiatowym centrum pomocy rodzinie czy starostwem.

1.1. Formy opieki zastępczej w kontekście historycznym

Formy opieki zastępczej są tworzone w celu wspomaganie funkcjonowania rodziny, bądź jej zastąpienia w wykonywaniu podstawowych funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Rodzina zastępcza to instytucja, która powstaje w momencie przyjęcia pod opiekę dziecka, którego rodzice nie żyją, bądź nie są w stanie go wychowywać¹. Zasady funkcjonowania rodzin zastępczych wciąż się zmieniają, wciąż powstają nowe formy opieki nad dziećmi, choć sam pomysł opieki zastępczej funkcjonuje od bardzo dawna.

¹ W. Okoń, Nowy słownik pedagogiczny, Warszawa 2001, s. 337

„Rodzina zastępcza jako forma opieki znana była już w średniowieczu (...) jednakże w bardziej zorganizowanej formie rozwinęła się pod koniec XVI wieku dzięki francuskiemu duchownemu św. Wincentemu a Paulo, który chcąc ograniczyć umieralność dzieci w domach opieki dla ubogich, lokował niemowlęta u kobiet na wsi.”²

Rodzicielstwo zastępcze od dawna rozwijało się także w Polsce. Już w XVIII wieku świadczone pomoc dla opiekunów wychowujących cudze dzieci w postaci ofiarowania zbieranej raz na kwartał jałmużny. W czasach zaborów, wojen i międzywojniu również funkcjonowały rodziny zastępcze, zarówno na wsiach, jak i w miastach. Najczęściej jednak wychowywanie dzieci miało charakter spontaniczny i nieformalny. W okresie powojennym, w latach 1945-1949 nastąpił duży rozkwit pieczy zastępczej „Pod opieką rodziców zastępczych pozostawało około 74 tys. dzieci sierocych”³. Niestety w latach 50’ i 60’ XX wieku brak odpowiedniej polityki rodzinnej powodował zaniedbania względem sierot i porzuconych dzieci, w wyniku czego rodzinne formy opieki, zaczęto zastępować placówkami opiekuńczymi. Ponownie zainteresowanie opieką zastępczą nastąpiło z początkiem lat 80’ XX wieku. Większe wsparcie państwa dla rodzin zastępczych doprowadziło do wzrostu ich liczby. W 2004 roku powołano zawodowe rodziny zastępcze⁴ od tego czasu położono faktyczny nacisk na współpracę organizatora rodzinnej pieczy zastępczej z innymi instytucjami, szkolenia pracowników. Prawdziwy przełom i uporządkowanie przepisów dotyczących pieczy zastępczej datuje się na 9 czerwca 2011, kiedy to w życie weszła ustawa o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej.⁵ Obowiązująca do dziś ustawa określa formy opieki zastępczej, podaje sposoby jej finansowania oraz wskazuje, kto może pełnić funkcję rodziców zastępczych. Zmiany ustaw i nowe uchwały nie przynoszą jednak efektów związanych ze wzrostem liczby rodzin zastępczych.

1.2. Wymogi formalne dotyczące pełnienia funkcji rodziców zastępczych

Opiekunami zastępczymi może być zarówno małżeństwo, jak i osoba samotna. Warunkiem jest jednak, to że kandydaci nie są i nigdy nie byli pozbawieni władzy rodzicielskiej wobec własnych dzieci, ani też nie są skazani prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo. Sąd ustanawiający rodzinę zastępczą oraz organizator rodzinnej pieczy zastępczej powinni mieć pewność, że rodzina jest zdolna do prawidłowego wychowania dzieci. Kandydaci

² M. Ruszkowska, Rodzina zastępcza jako środowisko opiekuńczo-wychowawcze, Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich, Warszawa 2013

³ F. Pawuła, opieka nad dzieckiem w Polsce Ludowej, „Dom Dziecka” 1954, nr, s.10

⁴ Dz. U. 2004 Nr 64 poz. 593

⁵ Dz. U. 2011 Nr 194, poz. 887

potwierdzają to przez przedstawienie zaświadczeń zdrowotnych, uzyskanie pozytywnej opinii psychologicznej oraz pozytywny wywiad środowiskowy przeprowadzony przez pracownika socjalnego. Zgodnie z polskim prawem i ww. ustawą, przyszli rodzice zastępczy muszą ponadto przebywać w obrębie granicy naszego państwa i zapewnić odpowiednie warunki bytowe, tak aby dziecko mogło rozwijać się w sprzyjających warunkach.

Najbardziej rozpowszechnioną formą opieki zastępczej są rodziny spokrewnione, czyli te stanowiące przez dziadków lub rodzeństwo.⁶ Forma ta ma to swoje wady i zalety. Z jednej strony „jest to najmniej drastyczne rozwiązanie dla dziecka”.⁷ Dziecko pozostaje bowiem w środowisku, które zna, zapewnia mu się przez to poczucie stałości i tożsamości, czuje się również bezpiecznie przy opiekunach, z którymi najczęściej łączą go bliskie więzi emocjonalne. Jednak z drugiej strony, jeśli rodzicami zastępczych zostają dziadkowie to często duża różnica wieku, problemy zdrowotne, nienajlepsza sytuacja majątkowa powodują trudności w podolaniu wyzwaniu jakim jest wychowanie dziecka.

Rodzina zastępcza jako jeden z najważniejszych elementów systemu opieki nad dzieckiem, daje mu szansę na lepsze życie, pozwala zapobiegać negatywnym skutkom dla jego rozwoju. Ponadto, dziecko które niejednokrotnie doświadczyło negatywnych i traumatycznych przeżyć w rodzinie naturalnej, utraciło poczucie bezpieczeństwa, ma szansę wzrastać w prawidłowo funkcjonującej rodzinie.

1.3. Zadania opiekunów zastępczych i koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej

Na początku warto podkreślić, że „praca opiekuna zastępczego jest pracą na pełen etat, przez 24 godziny na dobę”.⁸ Dla dobra dziecka najczęściej opiekunów zastępczych szuka się wśród najbliższych. Zostają nimi dziadkowie, w dalszej kolejności rodzeństwo lub dalsi krewni. W następnej kolejności szuka się kandydatów, wśród zupełnie obcych ludzi tworząc rodziny zawodowe, rodzinne domy dziecka, a dopiero ostatecznie dzieci kierowane są do instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Do obowiązków rodzin zastępczych, należy przede wszystkim zapewnienie odpowiedniej opieki zdrowotnej, kształcenia, a także rozwijania zainteresowań i uzdolnień podopiecznych. Trudnym zadaniem dla wielu opiekunów zastępczych jest

⁶ M. Ruszkowska, Rodzina zastępcza jako środowisko opiekuńczo-wychowawcze, Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich, Warszawa 2013 s. 68.

⁷ M. Ruszkowska, Rodzina zastępcza jako środowisko opiekuńczo-wychowawcze, Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich, Warszawa 2013, s. 68.

⁸ A. Kwaśniewska, Poradnik rodzicielstwa zastępczego, Stowarzyszenie Interwencji Prawnej, Warszawa 2013, s. 15

podtrzymywanie więzi dzieci z ich rodzicami biologicznymi, gdyż często zaburza to ich codzienne funkcjonowanie, prowadzi do sporów i trudności wychowawczych a dziecko zaczyna mieć konflikt lojalności. Rodzice zastępczy muszą dbać też o zapewnienie dziecku bezpieczeństwa, tożsamości oraz budowania w nim poczucia własnej wartości i godności.

Rodziny zastępcze muszą liczyć się także, z tym, że często dzieci, którymi się opiekują z założenia będą przebywać tam określony czas, do momentu, kiedy ich rodzice nie ustabilizują swojej sytuacji życiowej i będą gotowi do przejęcia ponownie opieki nad nimi. Rodzice zastępczy często przywiązują się do podopiecznych i trudno im pogodzić się, z tym że kiedyś będą zmuszeni „oddać” dzieci pod opiekę rodziców biologicznych. Należy pamiętać, że zadaniem organizatora rodzinnej pieczy zastępczej po upływie 18 miesięcy, jest wystąpienie z wnioskiem, do sądu o zmianę zarządzeń opiekuńczych. Rzeczywistość dowodzi jednak, że duży procent dzieci umieszczanych w rodzinach zastępczych pozostaje w nich do osiągnięcia pełnoletniości. Podopieczny może pozostać w rodzinie zastępczej nawet do 25 roku życia, jeżeli się uczy. Ważnym obowiązkiem rodzin zastępczych jest to, że są one zobligowane do współpracy z ośrodkami adopcyjnymi, organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej, a także stałego kontaktu z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej. Dzięki współpracy z instytucjami, opiekunowie mogą liczyć na ich wsparcie i pomoc specjalistyczną. W świetle prawa od 1 stycznia 2015 roku wszystkie rodziny, które złożą stosowny wniosek mają prawo do opieki koordynatora. Koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej wyznacza organizator rodzinnej pieczy zastępczej i przydziela go rodzinie, za jej uprzednią zgodą. Głównym obowiązkiem koordynatora jest pomoc i wsparcie rodziców zastępczych w wypełnianiu przez nich obowiązków względem dziecka, pozostającego w pieczy zastępczej. Poza pracą z rodziną i dzieckiem, koordynator ma także obowiązek współpracy z instytucjami tj.: asystentem rodziny, pracownikiem socjalnym, pedagogiem szkolnym, kuratorem sądowym i innymi specjalistami zajmującymi się sprawami danej rodziny, a także z ośrodkami adopcyjnymi, po to aby zgłosić dziecko, które ma uregulowaną sytuacją prawną, aby miało one szansę na przysposobienie.

Zadania koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej są zadaniami kompleksowymi, dotyczącymi całokształtu funkcjonowania rodziny zastępczej oraz rodzinnego domu dziecka. Należą do nich bowiem zarówno działania związane z udzielaniem wsparcia w codziennym wypełnianiu obowiązków przez osoby prowadzące rodzinne formy pieczy zastępczej, wsparcie dla pełnoletnich wychowanków, kwestie formalne związane z organizacją pomocy specjalistycznej, bądź kontrolą sytuacji prawnej podopiecznych. Fachowość i rzetelność

w podejmowanych przez koordynatora działań gwarantuje systematyczne podnoszenie kwalifikacji w zakresie pracy z dziećmi i/lub rodziną, w szczególności przez udział w szkoleniach i samokształcenie.

2. Charakterystyka pieczy zastępczej w powiecie piotrkowskim

Zgodnie z Zarządzeniem Starosty Piotrkowskiego Nr 52/2011 z dnia 27 grudnia 2011 r. na organizatora rodzinnej pieczy zastępczej w Powiecie Piotrkowskim wyznaczone zostało Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Piotrkowie Trybunalskim. W związku z tym Centrum organizuje pieczę zastępczą poprzez działania tj.:

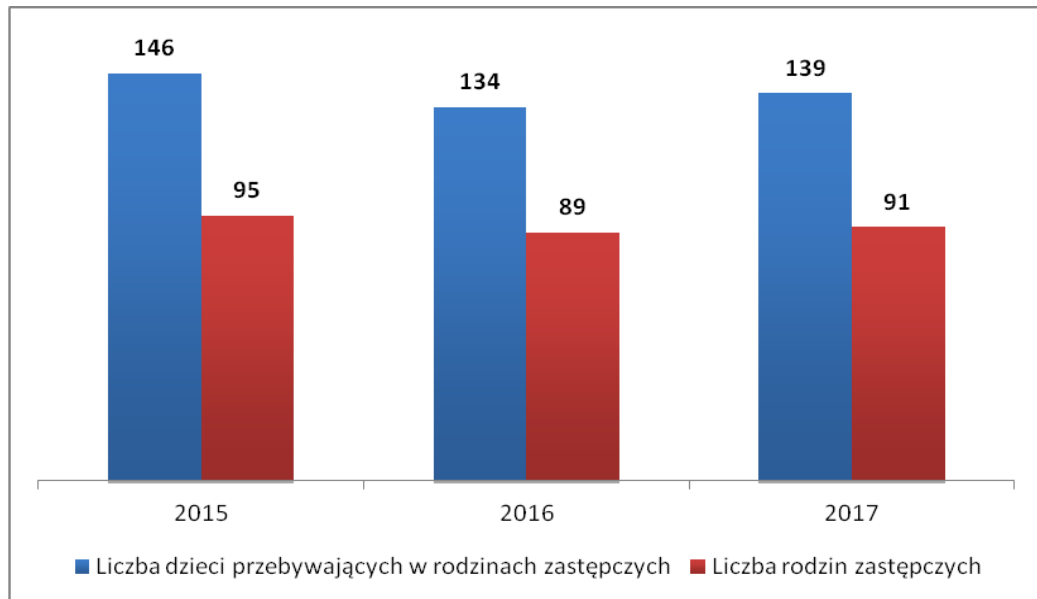
- Prowadzenie naboru kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej.
- Kwalifikowanie osób kandydujących do pełnienia funkcji rodziny oraz wydawanie zaświadczeń kwalifikacyjnych zawierających potwierdzenie ukończenia szkolenia, opinię o spełnieniu warunków i ocenę predyspozycji do sprawowania pieczy zastępczej.
- Organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka.
- Zapewnienie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji, biorąc pod uwagę ich potrzeby.
- Prowadzenie poradnictwa i terapii dla osób sprawującym rodzinną pieczę zastępczą i ich dzieci oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej.

2.1. Statystyki dotyczące rodzinnej pieczy zastępczej w Powiecie Piotrkowskim w latach 2015-2017

W poniższym podrozdziale przedstawione zostaną dane statystyczne dotyczące rodzinnej pieczy zastępczej w Powiecie Piotrkowskim w latach 2015-2017. Wykresy i tabele oparte są na danych sprawozdawczych, dokumentacji PCPR w Piotrkowie Trybunalskim oraz na podstawie wyników ankiet przeprowadzonych wśród rodzin zastępczych, młodzieży przybywającej w rodzinach zastępczych oraz pracowników ośrodków pomocy społecznej.

Jako pierwszy został sporządzony wykres przedstawiający ogólną liczbę rodzin zastępczych oraz liczbą dzieci w nich przebywających.

Wykres 1. Ogólna liczba rodzin zastępczych oraz dzieci w nich przebywających, w latach 2015 – 2017 (I półrocze).

Źródło: Dokumentacja sprawozdawcza PCPR w Piotrkowie Tryb.

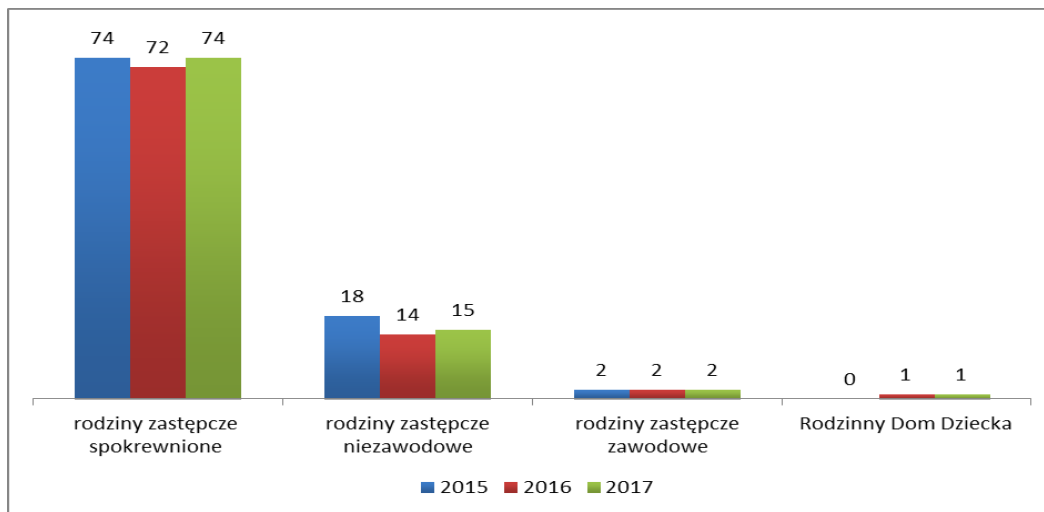
Ze statystyk wynika, że liczba rodzin zastępczych oraz liczba dzieci w nich przebywających, utrzymuje się na względnie stałym poziomie. Zgromadzone dane świadczą o tym, iż zapotrzebowanie na rodzinną formę opieki zastępczą nadal istnieje.

Ustawa obowiązująca od 1 stycznia 2012 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej stanowi podział na:

- rodziny spokrewnione,
- rodziny niezawodowe,
- rodziny zawodowe, w tym zawodowe pełniące funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowe specjalistyczne,
- rodzinne domy dziecka.

Kolejny wykres przedstawia zatem ilość poszczególnych form pieczy zastępczej jaki istnieje w Powiecie Piotrkowskim w ostatnich trzech latach.

Wykres 2. Liczba rodzin zastępczych spokrewnionych, rodzin zastępczych niezawodowych, zawodowych i rodzinnych domów dziecka, funkcjonujących w latach 2015 – 2017 w Powiecie Piotrkowskim.

Źródło: Dokumentacja sprawozdawcza PCPR w Piotrkowie Tryb.

Dane zamieszczone na powyższym wykresie wskazują, iż przeważającą część w rejonie piotrkowskim około 72% stanowią rodziny spokrewnione z dzieckiem tj. dziadkowie i starsze rodzeństwo dziecka. Jest to wynikiem tego, że osoby te czują się w moralnym obowiązku zaopiekowania się dziećmi członków swych rodziny, często też są z nimi związani emocjonalnie. Niekiedy też na decyzję ich ma wpływ presja społeczna i lęk przed negatywną oceną środowiska. Warto podkreślić w tym miejscu, iż fakt pozostania dziecka w rodzinie może stanowić dobry predyktor dla lepszego rozwoju dziecka ze względu na to, że wzrasta ono w rodzinnym ekosystemie.

Mniejszy odsetek tj. około 15% stanowią rodziny zastępcze niezawodowe. Z kolei procent rodzin zawodowych wynosi zaledwie ok. 3% wszystkich rodzin zastępczych z rejonu powiatu piotrkowskiego. Dużym osiągnięciem Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie jest otwarcie w październiku 2015 r. pierwszego i jedyne dotąd rodzinnego domu dziecka. Może przebywać w nim maksymalnie 8 dzieci. W 2015 oraz 2016 roku, przebywało w nim sześcioro podopiecznych, zaś w I połowie 2017 siedmioro. Żadne z przebywających tam dzieci nie wróciło dotąd do rodziny biologicznej. Opiekę nad małoletnimi w rodzinnym domu dziecka, sprawują małżonkowie, którzy wcześniej pełnili funkcję zawodowej rodziny zastępczej. Niestety żadna spośród rodzin zastępczych nie wykazała dotąd chęci pełnienia funkcji pogotowia rodzinnego lub specjalistycznej rodziny zawodowej.

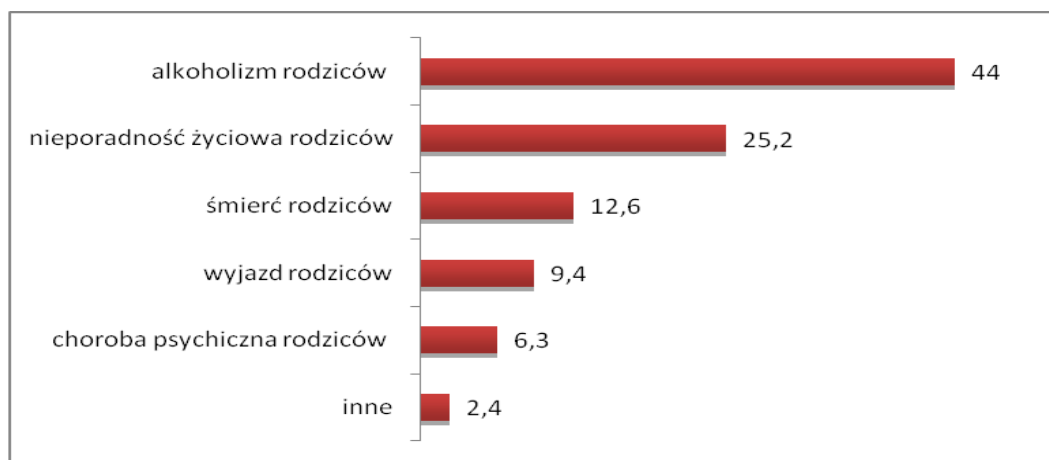
Następną ważną kwestią omawianą w niniejszym Programie jest kwestia powodów, z jakich dzieci trafiają do pieczy zastępczej. Zestawienie aktualnych danych statystycznych,

zebranych dzięki przeprowadzanej ankiecie, dotyczących przyczyn umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej, w powiecie piotrkowskim z danymi sprzed trzech lat, w kontekście najczęściej szacowanych przyczyn umieszczania dzieci w rodzinach zastępczych, pozwala stwierdzić, że głównym powodem pozostawiania dzieci pod opieką rodzin zastępczych jest alkoholizm jednego lub obojga rodziców (44%). Kolejnymi powodami, które przyczyniają się do tego, że dzieci nie mogą pozostawać pod opieką swych rodziców biologicznych są m.in.: niewydolność wychowawcza i niezaradność życiowa rodziców biologicznych (25,2%).

Inną z częstych przyczyn pobytu dziecka w rodzinach zastępczych, pozostaje w dalszym ciągu wyjazd rodziców biologicznych za granicę, czyli tzw. *euro sieroctwo* (9,4%). Kolejnym powodem, dla którego sądy wydają postanowienia o umieszczeniu dziecka w rodzinie zastępczej jest sieroctwo naturalne. W powiecie piotrkowskim stanowi to ok. 13% wszystkich przyczyn umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej.

Poniższy wykres obrazowo przedstawia procentowy udział poszczególnych przyczyn umieszczenia dzieci z pieczy zastępczej na terenie Powiatu Piotrkowskiego.

Wykres 3. Przyczyny umieszczenia dzieci w rodzinach zastępczych w Powiecie Piotrkowskim (%).

Źródło: Dokumentacja sprawozdawcza PCPR w Piotrkowie Tryb.

Istotne zdaje się w tym miejscu zaznaczyć, że często przyczyny umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej, są trudne do jednoznacznego określenia, ponieważ wiele z nich jest ze sobą powiązanych. I tak np. zjawisko bezrobocia, ubóstwa czy przemocy w rodzinie, nie zostało wskazane przez respondentów, jako główny powód umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej, jednak w wielu przypadkach jest powodem wtórnym lub towarzyszącym innym dysfunkcją obecnym w rodzinach. Pozostałymi przyczynami, które wskazali badani jako „in-

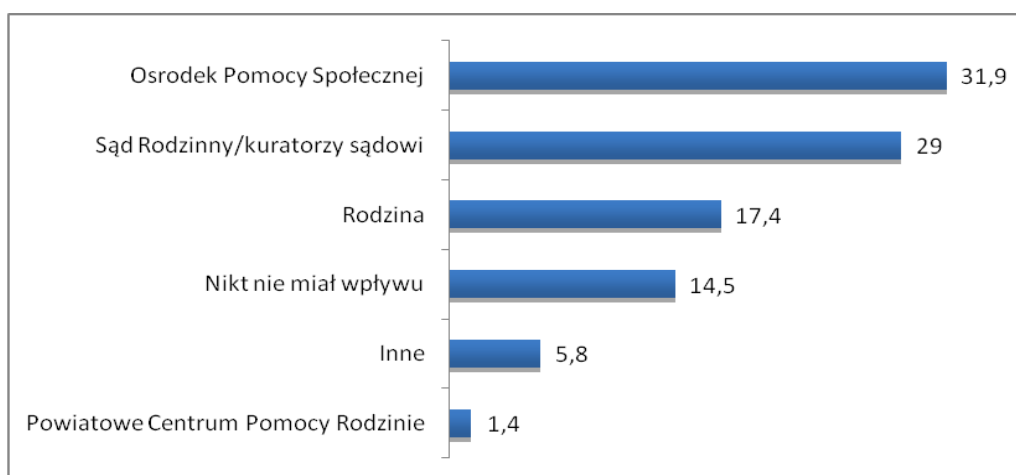
ne” to: pobyt w zakładzie karnym rodziców, odrzucenie dziecka, przemoc fizyczna, a także brak akceptacji dziecka przez konkubenta/konkubinę.

Niezwykle istotne jest, aby pracownicy socjalni, asystenci rodzin, organizatorzy pieczy zastępczej oraz przedstawiciele innych instytucji pracujących na rzecz dziecka i rodziny, mieli świadomość szerokiego kontekstu współwystępujących okoliczności umieszczeń dzieci w zastępczych formach opieki, oraz aby ich działania na rzecz tych rodzin, uwzględniały różne płaszczyzny ich funkcjonowania.

Jednym z pytań, zawartych w ankiecie, na którą odpowiadały rodziny zastępcze z powiatu piotrkowskiego, było pytanie dotyczące motywów przyjęcia do rodziny dziecka. Analiza przedstawionych ankiet wskazuje, że to pracownicy pomocy społecznej (31,9 %) oraz pracownicy sądowi tj. kuratorzy sądowi i sędziowie rodzinni (29 %) w największym stopniu mieli wpływ na podjęcie przez nich takiej decyzji. Na dalszym miejscu znajdują się członkowie rodziny i znajomi. Statystyki, te są zbieżne z danymi zamieszczonymi w poprzednim Programie.⁹

Wyniki te można interpretować w ten sposób, że rodziny, w których występują różnego rodzaju dysfunkcje są objęte wsparciem asystenta rodziny i/lub pracownika socjalnego, z kolei jeśli jest to niewystarczająca forma pomocy, rodzinie przydzielony zostaje również kurator sądowy. W konsekwencji pracownicy pomocy społecznej we współpracy z kuratorami szukają wśród członków rodzin kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej.

Wykres 4. Osoby, instytucje, organizacje mające wpływ na decyzję o podjęciu się roli rodziny zastępczej (%).

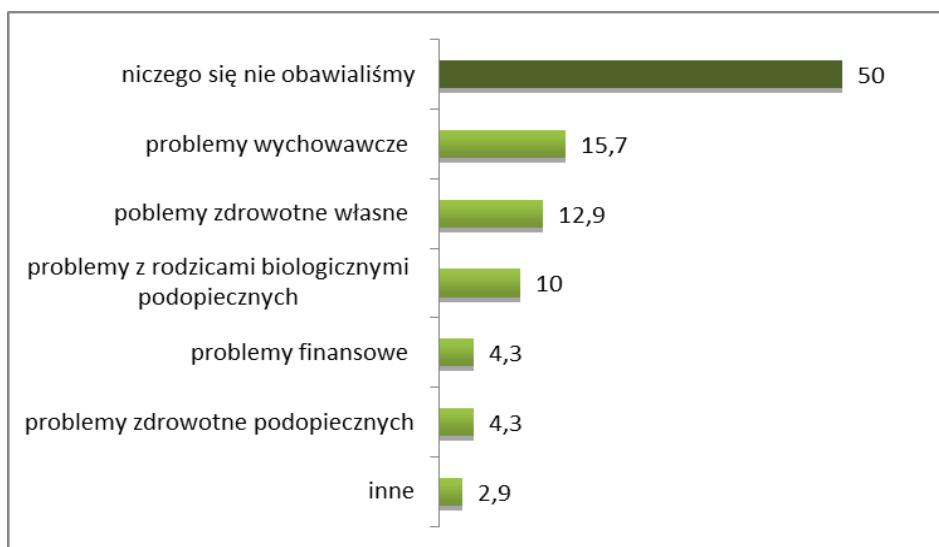

Źródło: Opracowanie własne.

⁹ Powiatowy Program Pomocy Rodzinie 2014-2017; s.9. ; źródło <http://www.pcpr.piotrkowski.bip.net.pl/?c=348> dnia 07.11.2017 r.

Inną ważną kwestią poruszaną w przeprowadzonej ankiecie była kwestia dotycząca obaw i wątpliwości, jakie mieli opiekunowie zastępczy przed podjęciem decyzji o zostaniu rodziną zastępczą. Połowa badanych odpowiedziała, że niczego się nie obawiała. Obawy pozostałych kandydatów dotyczyły m.in.: problemów wychowawczych (15,7%), własnych problemów zdrowotnych (12,9%), problemów związanych z kontaktami dzieci z rodzicami biologicznymi (10%). Pozostałe wątpliwości rodzin zastępczych przedstawia poniższy wykres.

Wykres 5. Najczęstsze obawy opiekunów zastępczych przed podjęciem decyzji o pozostaniu rodziną zastępczą (%).

Źródło: Opracowanie własne.

Obawy badanych są zbieżne z problemami, z jakimi później rodziny zastępcze zgłaszają się o pomoc do pracowników instytucji wspierających.

Kolejną ważną rzeczą na jaką zwrócono uwagę w przeprowadzonej ankiecie jest kwestia relacji opiekunów zastępczych z rodzicami biologicznymi dzieci. Wyniki wskazują, że 70% rodzin zastępczych utrzymuje kontakty z rodzicami biologicznymi swoich podopiecznych, z czego ponad połowa (51 %) oceniła te kontakty jako „raczej dobre”. Pozostałe rodziny zastępcze tj. 30% zadeklarowały, iż takiego kontaktu nie mają w ogóle. Jako powód takiej sytuacji ankietowani podali następujące powody:

- rodzice biologiczni tego nie chcą – **63,2 %**,
- podopieczni tego nie chcą – **26,3 %**,
- rodzice biologiczni nie żyją – **21,1 %** .

2.2. Wsparcie systemu pieczy zastępczej na poziomie gmin powiatu piotrkowskiego

Zgodnie z założeniami ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, po umieszczeniu dziecka w pieczy zastępczej to właśnie gmina ma za zadanie pomóc rodzicom biologicznymi w drodze do powrotu dziecka do rodziny naturalnej. Gmina jest bowiem najbliższej społeczności lokalnej instytucją, która może wspomóc rodzinę w pokonywaniu trudności życiowych i otoczyć różnymi formami wsparcia. Jest to integralna część systemu wsparcia rodziny i pieczy zastępczej.

Powiat Piotrkowski składa się z 11 gmin. Liczba rodzin zastępczych i liczba umieszczonych w nich dzieci jest zróżnicowana, a dokładne dane przedstawione są w poniższej tabeli.

Tabela 1. Liczba rodzin zastępczych i umieszczonych w nich dzieci według gmin Powiatu Piotrkowskiego (2017 r. I pół).

Gmina	Liczba rodzin zastępczych	Liczba umieszczonych dzieci
Aleksandrów	1	1
Czarnocin	2	7
Gorzkowice	8	8
Grabica	6	8
Lęki Szlacheckie	3	7
Moszczenica	20	31
Ręczno	2	3
Rozprza	9	13
Sulejów	21	34
Wola Krzysztoporska	12	21
Wolbórz	7	9
ŁĄCZNIE	91	142

Źródło: Dokumentacja sprawozdawcza PCPR w Piotrkowie Tryb.

Najwięcej dzieci przebywających w rodzinnych formach opieki zastępczej, znajduje się na terenie gmin Moszczenica i Sulejów. Są to o największe pod względem liczby ludności gminy. Z przedstawionych danych wynika, że liczba rodzin zastępczych z terenu tych dwóch gmin stanowi prawie połowę (tj. 45%) wszystkich rodzin zastępczych powiatu.

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 r. do obowiązków gminy należy m.in. zapewnienie wsparcia rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej. Obowiązki te koncentrują się przede wszystkim na:

- wzmocnieniu roli i funkcji rodziny,
- rozwijaniu funkcji opiekuńczo – wychowawczej,
- pomocy w integracji a w razie potrzeby dążenie do reintegracji rodziny.

W ramach realizacji tych zadań przez gminę mogą być prowadzone placówki opiekuńczo - wychowawcze wsparcia dziennego tj. koła zainteresowań, świetlice środowiskowe, kluby czy też ogniska wychowawcze. Zadaniem takich miejsc jest udzielanie rodzinom wsparcia zależnie od potrzeb dzieci w sferach edukacji oraz kształtowania relacji interpersonalnych opartych na ogólnie przyjętych zasadach społecznych. Z raportu NIK wynika, że placówki te funkcjonują tylko w 18 proc. gmin w Polsce¹⁰, co znacznie ogranicza ich dostępność. Zebrane dane pozwalają stwierdzić, że sieć wsparcia dziennego na terenie gmin powiatu piotrkowskiego jest również uboga. Na terenie powiatu funkcjonuje zaledwie jedna świetlica środowiskowa w gminie Wolbórz. W związku z brakiem takich miejsc, rodzice zmuszeni są samodzielnie organizować czas wolny swoim dzieciom, jednak często robią to w sposób nieumiejętny, przyzwalając na Nielimitowane oglądanie telewizji, korzystanie z Internetu czy granie w gry komputerowe.

Kolejną formą pomocy rodzinie proponowaną przez ustawę są rodziny wspierające oraz asystenci rodziny, których zadaniem jest m.in. poszerzanie umiejętności opiekuńczo – wychowawczych, czy też pomoc w poprawie ich ogólnej sytuacji życiowej. Z badań kwestionariuszowych przeprowadzonych przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie wynika, że żadna spośród jedenastu gmin powiatu piotrkowskiego nie współpracuje z rodziną wspierającą. Z założeń ustawy wynika, że rodziny wspierające winny być powoływane z najbliższego otoczenia rodzin przeżywających trudności. Ich zadaniem jest aktywna pomoc w przezwyciężaniu trudnych sytuacji. Z racji tego, że są to osoby z najbliższego środowiska rodziny, zakła-

¹⁰ <https://www.nik.gov.pl/aktualnosci/funkcjonowanie-placowek-wsparcia-dziennego-dla-dzieci.html> z dnia 07.11.2017 r.

da się że mają one duże rozeznanie, w sytuacji konkretnych rodzin potrzebujących pomocy i wsparcia.

W przypadku asystentów rodziny, sytuacja wygląda zdecydowanie korzystniej, co obrazuje Tabela 2.

Tabela 2. Liczba asystentów rodzin w poszczególnych gminach Powiatu Piotrkowskiego.

Gmina Powiatu Piotrkowskiego	Liczba asystentów rodziny
Aleksandrów	1
Czarnocin	1
Gorzkowice	Brak
Grabica	1
Łęki Szlacheckie	1
Moszczenica	1
Ręczno	1
Rozprza	1
Sulejów	1
Wola Krzysztoporska	1
Wolbórz	1

Źródło: Opracowanie własne.

Jedyną gminą, która nadal nie zatrudnia w swej jednostce asystenta rodziny to gmina Gorzkowice. Oznacza to poprawę w sytuacji z lat 2012 – 2014, kiedy to tylko w 6 gminach Powiatu Piotrkowskiego zatrudniony był asystent rodziny.

Zatrudnienie asystenta rodziny jest ważne z punktu widzenia organizatora pieczy zastępczej, ponieważ jednym z licznych zadań asystenta rodziny jest podejmowanie wspólnych działań z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej. Działania takie mają służyć dobru wszystkich członków rodziny, a w szczególności mają służyć temu, aby dziecko mogło powrócić do rodziny naturalnej. Ważną rolę odgrywa tutaj wymiana informacji na temat aktu-

alnych potrzeb, problemów, czy trudności pojawiających się zarówno w rodzinie biologicznej jak i w rodzinie zastępczej. Ustalenie odpowiednich działań, ich podział a także sposób w jaki będą one monitorowane, powinien odbywać się w taki sposób, aby udało się utrzymać, a niekiedy zbudować więź emocjonalną, pomiędzy rodzicami biologicznymi a dziećmi, po to, aby w perspektywie czasowej możliwa była reintegracja rodziny.

Współpraca osób działających w ośrodkach pomocy społecznej z koordynatorami rodzinnej pieczy zastępczej, została oceniona przez nich jako „dobra” lub „bardzo dobra”. Według ankietowanych relacje te kształtują się na wyżej określonym poziomie przede wszystkim ze względu na:

- aktywną współpracę w zakresie rozwiązywania pojawiających się problemów,
- istnienie nieformalnych kontaktów ułatwiających współpracę,
- wypracowanie adekwatnych do potrzeb form współpracy.

2.3. Statystyki dotyczące instytucjonalnej pieczy zastępczej w powiecie piotrkowskim w latach 2015-2017

Pomimo stosunkowo dużej liczby rodzin zastępczych, nie zawsze zachodzi możliwość umieszczenia dziecka w rodzinnej formie pieczy zastępczej. Istnieją takie sytuacje, w których nikt z członków rodziny nie chce, bądź z różnych względów nie jest w stanie podjąć funkcji opiekuna zastępczego, natomiast rodzin zastępczych zawodowych jest ciągle zbyt mało. W takich sytuacjach małoletnie dzieci trafiają do instytucjonalnych form opieki zastępczej. Najczęściej są to placówki opiekuńczo-wychowawcze. Poniższa tabela przedstawia liczbę dzieci z terenu powiatu, które przebywają w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, czyli tzw. domach dziecka.

Tabela 3. Liczba dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo – wychowawczych według powiatu prowadzącego placówkę w latach 2015-2017 (do 30.06.2017 r.).

Powiat/miasto prowadzące placówkę	2015	2016	2017
powiat belchatowski	5	5	5
miasto Piotrków Trybunalski	9	3	7
powiat dąbrowski	2	2	2
powiat rawski	2	1	1
powiat sieradzki	2	1	1

powiat miechowski	4	4	4
powiat lubaczowski	2	1	1
powiat sępoleński	2	2	2
powiat kraśnicki	3	1	1
powiat częstochowski	1	0	0
powiat lubelski	5	4	4
powiat krasnostawski	2	0	0
miasto Lublin	0	2	2
powiat opatowski	0	1	1
Razem	39	28	31

Źródło: Dokumentacja sprawozdawcza PCPR w Piotrkowie Trybunalskim

Pomimo, iż nadal ponad 30 dzieci z terenu powiatu piotrkowskiego przebywa w placówkach opiekuńczo - wychowawczych, to w porównaniu z latami poprzednimi jest znacznie lepiej. Dane wskazują, że w 2012 r. przebywało w nich 43 dzieci, w 2013 r. – 47, natomiast w roku 2014 aż 51 dzieci przebywało w tego typu miejscach. Ważnym zadaniem Powiatu musi zatem być pozyskiwanie kolejnych kandydatów na rodziny zastępcze zawodowe i niezawodowe, które będą chętne do przyjęcia dzieci z rodzin dysfunkcyjnych lub osieroconych. Działania te mają na celu zmniejszenie do minimum wskaźnika umieszczeń dzieci w instytucjonalnej formie opieki zastępczej. Najkorzystniejszą sytuacją byłaby taka, w której wszystkie dzieci mogłyby wzrastać w rodzinnych formach opieki zastępczej.

W tym miejscu należy również podkreślić, że Powiat Piotrkowski za pośrednictwem Fundacji Pomocy Dzieciom *Happy Kids* nadal prowadzi dwie placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego. W Czarnocinie i Sulejowie placówki te przystosowane są do przyjęcia 8 dzieci każda i na obecną chwilę wszystkie miejsca są zajęte. Placówki te nazwane są placówkami typu rodzinnego, gdyż funkcjonują one bardzo podobnie jak rodziny zastępcze, tj. prowadzone są przez opiekunów, którzy na stałe zamieszkują wspólnie ze swymi podopiecznymi, sprawując nad nimi całodobową opiekę, zapewniając przy tym swoim podopiecznym naturalne, domowe warunki.

Kolejną ważną kwestią jaka musi zostać w tym miejscu poruszona jest, to iż zgodnie z ustawą z 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w placówkach opiekuńczo-wychowawczych nie mogą przebywać dzieci poniżej 10 roku życia. Z zasady tej

wyłączone są dzieci wymagające specjalistycznej terapii lub rehabilitacji oraz posiadające starsze, mieszkające w placówkach rodzeństwo. Niestety, zasada ta nie zawsze jest możliwa do przestrzegania, i zdarza się, że dzieci poniżej 10 r. ż. również z terenu powiatu piotrkowskiego zamiast do rodzinnych domów dziecka i rodzin zastępczych trafiają do placówek opiekuńczo-wychowawczych. W 2017 r. (I połowa) było tam 14 dzieci poniżej 10 r. ż.

2.4. Analiza potrzeb rodzin zastępczych i dorastającej młodzieży

Kwestia potrzeb rodzin zastępczych na terenie powiatu piotrkowskiego została zbada-
na dzięki analizie ankiet przeprowadzonych przez pracowników Powiatowego Centrum Po-
mocy Rodzinie wśród wszystkich rodzin zastępczych zamieszkujących powiat piotrkowski.
Na podstawie uzyskanych danych można lepiej poznać i zrozumieć problemy, z którymi
zmagają się opiekunowie zastępczy oraz ich podopieczni. Pomaga to także lepiej zrozumieć
sytuację rodzin i dzieci w nich przebywających. Dzięki takiej wiedzy możliwe jest efektywne
projektowanie i wdrażanie systemu ich wsparcia oraz pomocy zgodnie z ich rzeczywistymi
potrzebami.

Na pytanie „*Jakie osoby, instytucje, organizacje – pomagają Panu/ni/Państwu w ra-
dzeniu sobie z pojawiającymi się problemami ?*”, **57** ankietowanych rodzin odpowiedziało,
że jest to Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, **30** rodzin, że jest to rodzina. 8 rodzin wska-
zało, że organizacją, która im najczęściej pomaga jest poradnia psychologiczno – pedagogicz-
na, z kolei 6 rodzin wskazało, że jest to ośrodek pomocy społecznej. Nieliczne rodziny odpo-
wiedziały, że są to sąsiedzi lub znajomi. Ankietowani zostali zapytani także o to, czyją pomoc
cenią sobie najbardziej. Okazuje się, że uzyskane odpowiedzi były podobne. **53** rodziny
wskazały na Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, **27** respondentów najbardziej ceni sobie
pomoc rodziny.

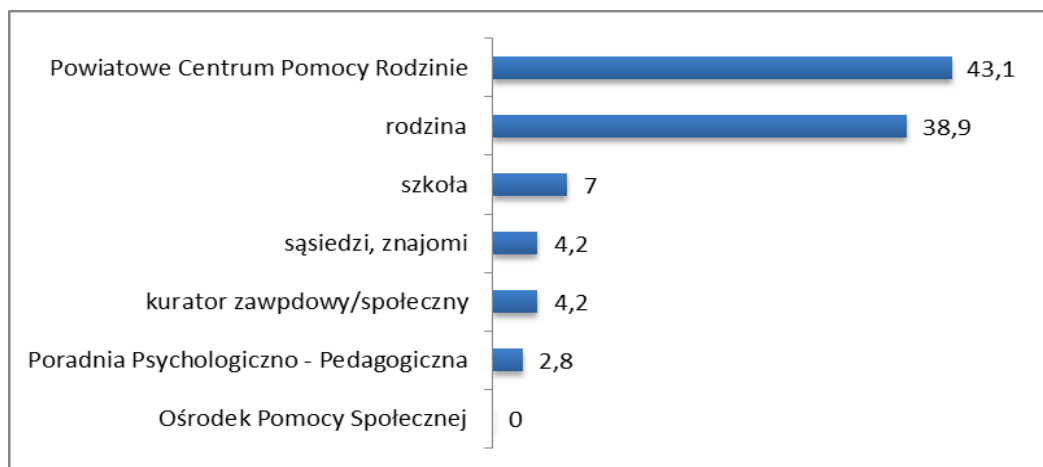
Kolejną kwestią badaną przez PCPR, był poziom zadowolenia rodzin zastępczych
z pomocy otrzymywanej przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie. Ocena oferowanej
przez Centrum pomocy, badana była za pomocą 6-cio stopniowej skali, a jej wyniki przed-
stawione zostały na poniższym wykresie.

Wykres 6. Ocena otrzymywanej pomocy/wsparcia oferowanej przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie.

Źródło: Opracowanie własne.

1-niedostateczna; 2-mierna; 3-dostateczna; 4-dobra; 5-bardzo dobra; 6-celująca.

Biorąc pod uwagę informacje zamieszczone w wykresie 6, oraz średni czas oczekiwania przez rodziny na porady specjalistyczne tj. od 1 do 2 tygodni, można stwierdzić, że oferta poradnictwa specjalistycznego: prawnego, psychologicznego, socjalnego oraz pomoc finansowa jest pozytywnie oceniana przez rodziny zastępcze i kształtuje się na poziomie „bardzo dobra” lub „dobra”.

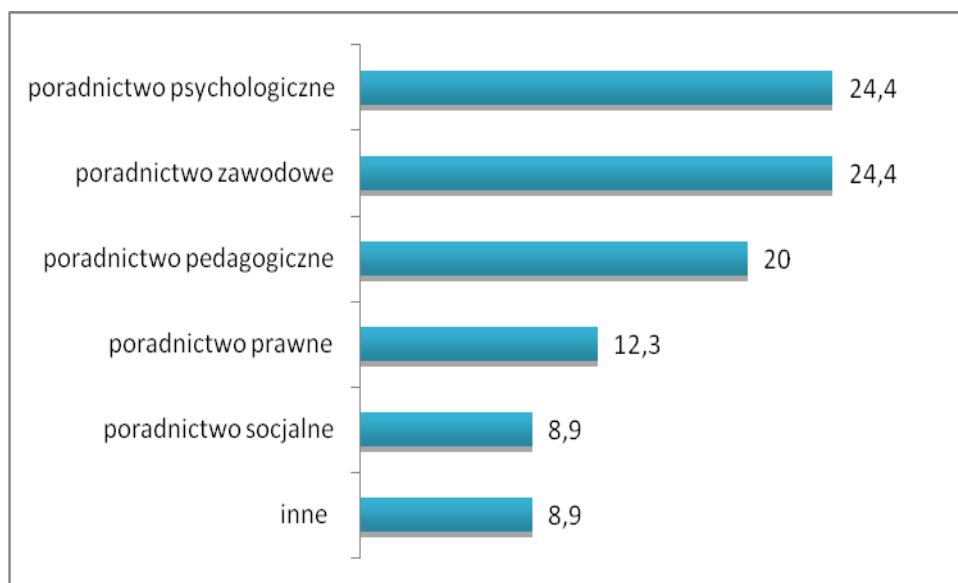
Wykres 7. Organizacje/instytucje/osoby świadczące pomoc dorastającej młodzieży rodzin zastępczych (%).

Źródło: Opracowanie własne.

Ważną kwestią poruszoną w przeprowadzonym badaniu, było sprawdzenie jakie osoby, instytucje, czy też organizacje pomagają dorastającym wychowankom z problemami wynikającymi, z wejścia w dorosłe życie. W tym celu przeprowadzona została ankieta wśród dorastającej młodzieży przebywającej w rodzinach zastępczych. Na podstawie danych zawartych w wykresie 7 można wnioskować, że najczęściej (43,1 %) wskazywaną przez młodych ludzi instytucją, było Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie. Młodzież, również często (38,9 %) zaznaczała, że to najbliższa rodzina stanowi dla nich źródło wsparcia i pomocy.

Na pytanie dotyczące tego, z jakich form pomocy oferowanej przez osoby/instytucje/organizacje chcieliby młodzi ludzie skorzystać w przyszłości, najczęstszą zaznaczaną odpowiedzią było poradnictwo psychologiczne (24,4%) oraz poradnictwo zawodowe (24,4%). Dokładne dane przedstawia wykres nr 8.

Wykres 8. Formy pomocy specjalistycznej, z której chciałaby skorzystać dorastająca młodzież z rodzin zastępczych w Powiecie Piotrkowskim.

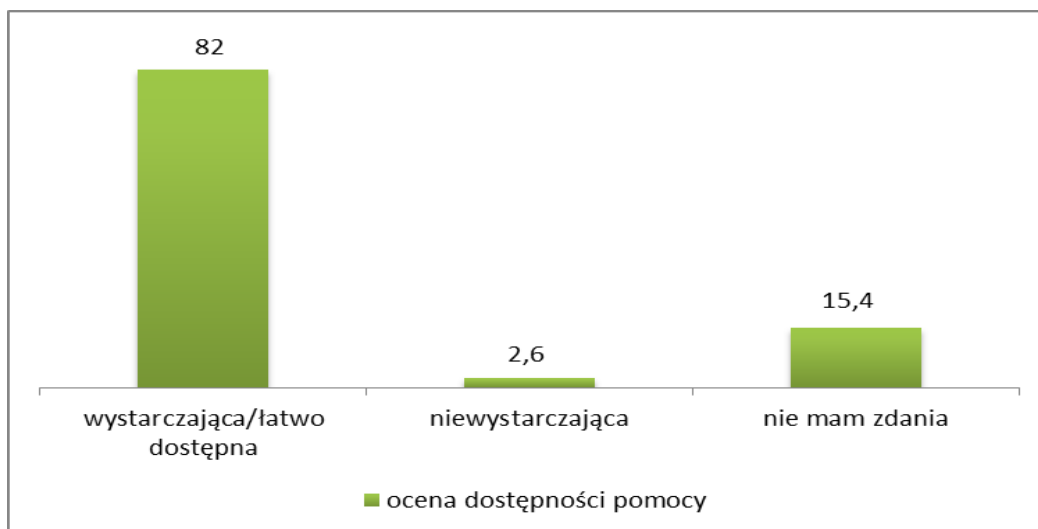
Źródło: Opracowanie własne.

Wyniki te można interpretować w taki sposób, że młodzież w wieku 16 + zaczyna zastanawiać się nad swoją przyszłością, oraz snuć plany na dalsze dorosłe życie. Często jest to związane z poczuciem lęku oraz niepewności związanej z przyszłością. Nierzadko towarzyszą temu też trudności okresu dorastania, poszukiwania swej tożsamości, niepowodzenia szkolne, czy inne trudności emocjonalne. Podjęcie ważnych decyzji, dotyczących wyboru ścieżki zawodowej coraz częściej związane jest z potrzebą uzyskania fachowej pomocy w formie kon-

sultacji z doradcą zawodowym, który jest na bieżąco w zakresie sytuacji jaka panuje na rynku pracy.

Inną ważną kwestią dotyczącą otrzymywanej pomocy jest to, w jakim stopniu ta pomoc jest powszechna. W związku z tym, młodzież została zapytana czy oferowana pomoc jest ich zdaniem wystarczająca i łatwo dostępna. Jak wskazuje wykres 8. większość, czyli **82%** młodzieży uważa, że pomoc jaką oferuje im Centrum jest dla nich łatwo dostępna, zaś 2,6 % jest niezadowolonych, i nie zgadza się z tym. 15,4 % ankietowanych nie ma zdania na ten temat. Zebrane informacje pozwalają sądzić, że Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Piotrkowie Trybunalskim dla większości młodych ludzi jest instytucją, w której mogą liczyć na łatwo dostępną i satysfakcjonującą pomoc.

Wykres 9. Ocena dostępności pomocy przez dorastającą młodzież przebywającą w pieczy zastępczej.

Źródło: Opracowanie własne.

W ankiecie pojawiło się także inne ważne pytanie, dotyczące potrzeb respondentów związanych z mieszkaniem socjalnym, bądź chronionym. Jak się okazuje, większość tj. 28 osób (**73,7%**), deklaruje, iż nie ma potrzeby, aby korzystać z takiego mieszkania, czy lokalu. Pozostałe 10 osób (**26,3%**) wyraziło zapotrzebowanie na taką formę pomocy. Poruszając kwestię mieszkań, zapytano także, czy respondenci wiedzą, jaki jest średni czas oczekiwania na mieszkanie socjalne lub chronione na terenie zamieszkiwanej przez nich gminy. Spośród wszystkich osób, żadna nie zadeklarowała, iż posiada taką wiedzę.

Można ponadto sądzić, że mieszkania socjalne czy mieszkania chronione są potrzebne głównie wychowankom rodzin zastępczych zawodowych, niezawodowych i rodzinnych domów dziecka, ze względu na to, że to oni zazwyczaj po ukończeniu 18 r. ż. opuszczają rodziny zastępcze oraz placówki i nie mają dokąd wrócić. Stają wtedy przed dużym wyzwaniem jakim jest wkroczenie w dorosłość. Muszą stać się samodzielni i odpowiedzialni, aby móc prawidłowo zarządzać swoim życiem. Rozpoczynając prowadzenie własnego gospodarstwa domowego, często młodzi ludzie zderzają się z wieloma problemami, a w tym również z problemami finansowymi. Warto wspomnieć, że gminy nie zawsze biorą pod uwagę fakt, że osoba przebywała w rodzinie zastępczej, podczas kwalifikowania jej do przydziału mieszkania socjalnego/chronionego. Szczególnie traktowani są jedynie pełnoletni wychowankowie placówek opiekuńczo – wychowawczych. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie posiada jedno mieszkanie chronione, które przeznaczone jest dla trzech wychowanków pieczy zastępczej. W 2015 roku skorzystało z niego 2 wychowanków. Należy zaznaczyć, iż w mieszkaniu tym młody człowiek może przebywać jedynie 12 miesięcy. Powiat nie posiada w swych zasobach mieszkań socjalnych.

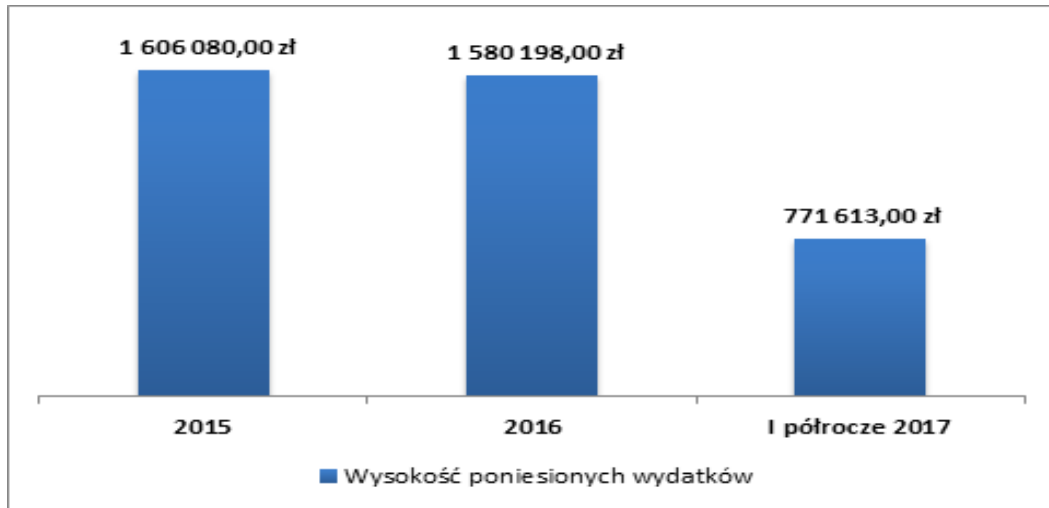
2.5. Finansowanie opieki zastępczej w powiecie piotrkowskim

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej określa, że finansowanie pobytu dziecka w pieczy zastępczej jest obowiązkiem, który realizuje powiat. W sytuacjach, kiedy dziecko zostaje umieszczone w rodzinie zastępczej po raz pierwszy, to gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka, współfinansuje jego pobyt w pieczy zastępczej. I tak w pierwszym roku pobytu dziecka finansuje 10% kosztów jego miesięcznego utrzymania tj. kwoty 660 zł w przypadku rodzin spokrewnionych lub 10% kwoty 1000 zł w przypadku, kiedy jest to rodzina: zawodowa, niezawodowa bądź rodzinny dom dziecka. Kwota współfinansowania ulega zmianie w kolejnych latach, odpowiednio jest to w drugim roku pobytu 30% tejże sumy, zaś 50% w trzecim roku i w następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

Świadczeniami obligatoryjnymi wypłacanymi przez powiat rodzinom zastępczym jest comiesięczna pomoc na pokrycie kosztów utrzymania dziecka. W uzasadnionych przypadkach organizator rodzinnej pieczy zastępczej przyznaje rodzinom zastępczym jednorazową pomoc na pokrycie kosztów związanych z przyjęciem dziecka do rodziny zastępczej.

Powiat piotrkowski wypłaca świadczenia rodzinom zastępczym i wychowankom na podstawie decyzji administracyjnych. Poniższy wykres szczegółowo obrazuje wysokość poniesionych przez powiat wydatków na pomoc rodzinom zastępczym.

Wykres 10. Wysokość poniesionych wydatków na pomoc dla rodzin zastępczych przez Powiat Piotrkowski w latach 2015 – 2017 (I półrocze).

Źródło: Dokumentacja sprawozdawcza PCPR w Piotrkowie Tryb.

Dane przedstawione na powyższym wykresie pozwalają wnioskować, że koszty związane z utrzymaniem dzieci w rodzinnych formach opieki zastępczej, w kolejnych latach są zbliżone. Zaznaczyć należy, że wysokość przyznawanych świadczeń nie jest wprost proporcjonalna do liczby dzieci przebywających w rodzinach zastępczych. Wysokość wypłacanej rodzinie pomocy, zależy bowiem między innymi od stanu zdrowia dziecka.

3. SPRAWOZDANIE Z REALIZACJI POWIATOWEGO PROGRAMU ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ W POWIECIE PIOTRKOWSKIM NA LATA 2015 -2017

Tabela 4. Sposób i efekty realizacji „Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Piotrkowskim na lata 2015 – 2017”

Cel 1 ZORGANIZOWANIE KOMPLEKSOWEGO SYSTEMU RODZINNEJ I INSTYTUCJONALNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ

Lp.	Nazwa zadania	Sposób realizacji
1	Zwiększenie liczby koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej	Zatrudnionych zostało 4 koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, co pozwoliło na wsparcie 90 rodzin zastępczych
2	Rozwój poradnictwa specjalistycznego	Zapewniono lepszy dostęp do poradnictwa specjalistycznego poprzez dostosowanie godzin pracy psychologa oraz nawiązanie współpracy z instytucjami zajmującymi się poradnictwem zawodowym.
3	Doskonalenie zawodowe kadry pieczy zastępczej	Pracownicy Centrum przez cały okres trwania Programu brali udział w szkoleniach specjalistycznych
4	Ustalenie corocznego limitu rodzin zastępczych zawodowych	W ramach programu na każdy rok realizacji był zaplanowany limit rodzin zastępczych zawodowych, co było podstawą projektowania budżetu powiatu w tym zakresie.
5	Przyznawanie świadczeń na miesięczne utrzymanie dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnych domach dziecka oraz innych świadczeń zgodnie z ustawą,	Środki finansowe zostały zaplanowane i wykorzystane zgodnie z potrzebami. Wszystkie rodziny zastępcze, które zwróciły się o pomoc ją uzyskały.
6	Zapewnienie środków na przyznanie pomocy pieniężnej na kontynuację nauki, usamodzielnienie i zagospodarowanie dla osób usamodzielnianych	Środki finansowe zostały zaplanowane i wykorzystane zgodnie z potrzebami. Wszyscy wychowankowie, którzy zwrócili się o pomoc uzyskali ją.
7	Zapewnienie wynagrodzeń dla rodzin zastępczych zawodowych, rodzinnych domach dziecka	Środki finansowe zostały zaplanowane i wykorzystane zgodnie z zawartymi umowami. Wszystkie zobowiązania z nich wynikające były realizowane terminowo.

8	Zmiana sposobu organizacji instytucjonalnej pieczy zastępczej w Powiecie Piotrkowskim w kierunku małych kameralnych placówek do 14 dzieci	Utworzenie dwóch placówek opiekuńczo – wychowawczych typu rodzinnego z przeznaczeniem dla 16 dzieci (po 8 w każdej z placówek) w Czarnocinie i Sulejowie.
----------	---	---

Cel 2 ZORGANIZOWANIE SYSTEMU KWALIFIKOWANIA KANDYDATÓW DO PROWADZENIA RODZINNYCH FORM PIECZY ZASTĘPCZEJ

Lp.	Nazwa zadania	Sposób realizacji
1.	Prowadzenie naboru kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka.	Kandydaci do pełnienia funkcji rodziców zastępczych są kwalifikowani poprzez sporządzenie opinii środowiskowej oraz poprzez badanie ich motywacji i predyspozycji do pełnienia funkcji opiekunów zastępczych zawartej w opinii psychologicznej sporządzonej przez psychologa Centrum.
2.	Kwalifikowanie osób kandydujących do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka	Opinie były wydawane zgodnie z potrzebami przez PCPR lub organizatora szkoleń.
3.	Organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz dla kandydatów do pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego.	Szkolenia były organizowane przy współpracy z organizacją pozarządową tj. Towarzystwem Rozwijania Aktywności Dzieci „Szansa” Oddziałem Terenowym w Łodzi realizującą programy szkoleń dla kandydatów na rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka oraz dla dyrektorów placówek opiekuńczo- wychowawczych typu rodzinnego, zatwierdzone przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej.

Cel 3 ZAPEWNIENIE PROFESJONALNEGO WSPARCIA RODZINOM I RODZINNYM FORMOM PIELICZY ZASTĘPCZEJ, ABY MOGŁY PEŁNIĆ WŁAŚCIWE FUNKCJE OPIEKUŃCZO – WYCHOWAWCZE

Lp.	Nazwa zadania	Sposób realizacji
1	Wsparcie dla osób usamodzielnianych między innymi poprzez programy unijne, realizowanie indywidualnych programów usamodzielnienia	Wychowanków rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo – wychowawczych skorzystali z kursów zawodowych, treningu kompetencji społecznych i aktywnego poszukiwania pracy oraz z wsparcia psychologicznego i prawnego
2	Zapewnienie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka, szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji	Zorganizowane zostały warsztaty kompetencji opiekuńczo – wychowawczych oraz szkolenie dla opiekunów wychowanków usamodzielnianych a także warsztaty i konsultacje prawne i psychologiczne dla rodzin zastępczych.
3	Zapewnienie pomocy i wsparcia rodzinom zastępczym, w szczególności w ramach grup wsparcia	Utworzona została grupa wsparcia dla rodzin zastępczych z terenu powiatu piotrkowskiego oraz grupa wsparcia dla młodzieży przebywających w pieczy zastępczej.
4.	Zorganizowanie pomocy wolontariuszy dla sprawujących rodzinne formy pieczy zastępczej	Nawiązano współpracę ze Stowarzyszeniem Przyjaciół Dzieci i Młodzieży HARC w Piotrkowie Tryb. Ze względu na odległość miejsc zamieszkania rodzin zastępczych, dotarcie do nich wolontariuszy jest znacznie utrudnione.
5.	Współpraca z gminnymi Zespołami Interdyscyplinarnymi ds. Przeciwdziałania Przemocy	Koordynatorzy w sytuacjach tego wymagających współuczestniczyli w tworzeniu planów pomocy rodzinie, która objęta została pomocą Zespołów Interdyscyplinarnych.
6.	Współpraca z ośrodkami pomocy społecznej, gminami, sądem, kuratorami, organizacjami pozarządowymi i innymi instytucjami działającymi na polu wsparcia rodziny (między innymi w zakresie oceny sytuacji rodzinnej dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej)	Współpraca odbywała się w ramach Zespołów ds. Oceny Sytuacji Dziecka umieszczonego w Rodzinnej Pieczy zastępczej. Przebiegała ona prawidłowo zgodnie z obowiązującymi przepisami w tym zakresie, dlatego podpisanie stosownego porozumienia nie było potrzebne.

Cel 4 PROMOCJA I ROZWÓJ PIECZY ZASTĘPCZEJ

Lp.	Nazwa zadania	Sposób realizacji
1.	Prowadzenie akcji promocyjno – informacyjnych na terenie powiatu piotrkowskiego	Nawiązana zastała współpraca z lokalnymi mediami oraz organizacjami działającymi na rzecz promocji rodziny i rodzicielstwa zastępczego. Promowano również rodzicielstwo zastępcze na okolicznościowych masowych imprezach o zasięgu powiatowym. Materiały informacyjne były również dostarczane do wiadomości społeczności lokalnych naszego powiatu (przy współpracy z sołtysami), drogą kolportażu przez pracowników PCPR.

4. ZASOBY I ZAGROŻENIA CZYLI ANALIZA SWOT

W niniejszym Programie Rozwoju Pieczy Zastępczej zastosowano analizę SWOT jako narzędzie do usystematyzowania mocnych i słabych stron, a także szans i zagrożeń dla sfery społecznej Powiatu Piotrkowskiego dotyczącej wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.

Poniższa analiza oparta została na wnioskach płynących z przeprowadzonych wśród rodzin zastępczych, wychowanków rodzin zastępczych i pracowników ośrodków pomocy społecznej z terenu Powiatu badań, które dotyczyły obszarów tematycznych uznanych za strategiczne w opracowywaniu Programu.

Tabela 5. Analiza SWOT

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none">• PCPR jako organizator rodzinnej pieczy zastępczej.• Wykształcona i doświadczona kadra, świadoma stałego dokształcania się• Dobre zaplecze organizacyjno-administracyjne.• Dostępność bezpłatnego poradnictwa specjalistycznego: prawnego, psychologicznego, socjalnego, grup wsparcia• 1 zawodowa rodzina zastępcza, 1 rodzinny dom dziecka oraz 2 placówki socjalizacyjne typu rodzinnego• Wypracowane zasady współpracy z gminami w zakresie pomocy dziecku i rodzinie• Zwiększająca się świadomość rodzin zastępczych w sprawie właściwych relacji z rodzinami naturalnymi dzieci	<ul style="list-style-type: none">• Niewystarczająca liczba rodzin zastępczych zawodowych• Brak specjalistycznej rodziny zastępczej zawodowej oraz rodzinnego pogotowia opiekuńczego.• Brak placówek opiekuńczo wychowawczych wsparcia dziennego w gminach• Barak mieszkań socjalnych w gminach dla byłych wychowanków pieczy zastępczej• Tylko jedno mieszkanie chronione
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none">• Zwiększenie liczby asystentów rodziny i lepsza profilaktyka w gminach• Zmniejszenie liczby dzieci w pieczy zastępczej• Profesjonalna współpraca z pracownikami socjalnymi i asystentami rodziny• Sprawny przepływ informacji w celu lepszego doboru rodzin zastępczych• Rozszerzenie współpracy z organizatorami pozarządowymi oraz kościołów i związków wyznaniowych	<ul style="list-style-type: none">• Niedostateczna ilość środków finansowych ograniczy możliwości rozwoju pieczy zastępczej• Brak kandydatów do pełnienia rodzinnej pieczy zastępczej• Wypalenie zawodowe opiekunów zastępczych• Niewystarczające wsparcie wychowanków w procesie usamodzielniania• Mała świadomość potrzeb w zakresie pieczy zastępczej wśród pracowników gmin

Źródło: opracowanie własne.

5. WNIOSKI I KIERUNKI ODDZIAŁYWAŃ W ZAKRESIE ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ W POWIECIE PIOTRKOWSKIM

Na podstawie przeprowadzonych badań i analiz można wnioskować, że w powiecie piotrkowskim na przestrzeni kilku ostatnich lat forma opieki zastępczej nad małoletnimi dziećmi jaką jest rodzina zastępcza, wciąż jest bardzo popularna i potrzebna. Ilość rodzin zastępczych utrzymuje się na zbliżonym poziomie tj. ok. 90 rodzin, a liczba dzieci w nich przebywających kształtuje się na poziomie około 150 dzieci.

Przy tak dużej liczbie rodzin i ich podopiecznych niezbędne jest dobrze rozwinięte i zorganizowane zaplecze pomocy specjalistycznej a także pomocy finansowej. Przeprowadzone badanie pozwoliło poznać dominujące obawy, problemy i oczekiwania ankietowanych rodzin. Informacje te są bardzo pomocne w określaniu celów i kierunków działań w rozwoju pieczy zastępczej w Powiecie Piotrkowskim. Dzięki otrzymanym wynikom można postawić następujące wnioski:

- Istnieje potrzeba powołania rodziny zastępczej specjalistycznej i rodzinnego pogotowia opiekuńczego,
- Istnieje potrzeba powołania kolejnej, trzeciej placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego.
- Istnieje potrzeba tworzenia nowych rodzin zastępczych zawodowych,
- Istnieje potrzeba wsparcia wychowanków pieczy zastępczej pomocą doradcy zawodowego,
- Istnieje potrzeba wsparcia specjalistycznego w zakresie terapii rodzin lub psychoterapii,
- Istnieje potrzeba organizowania pomocy wolontariuszy dla rodzin zastępczych,
- Istnieje potrzeba współpracy z gminami, celem współpracy na rzecz powrotu dziecka do rodziny naturalnej oraz pomocy w zapewnieniu odpowiednich warunków mieszkaniowych usamodzielnianym wychowankom pieczy zastępczej,
- Istnieje potrzeba promocji rodzicielstwa zastępczego na terenie Powiatu,

Pozytywnym wnioskiem niniejszego opracowania jest to, iż dotychczasowa pomoc i wsparcie oferowane rodzinom zastępczym, przez Powiatowe Centrum Pomoc Rodzinie jest postrzegane i oceniane przez ich biorców jako dobre, co może wskazywać na właściwe kierunki podejmowanych i realizowanych przez Centrum działań.

Rodziny cenią pomoc pracowników Centrum i w większości są z niej zadowoleni. Dzięki udzielonym odpowiedziom można ponadto wyznaczać odpowiednio szczegółowe zakresy dalszej działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie.

6. CELE PROGRAMU ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ W POWIECIE PIOTRKOWSKIM NA LATA 2018 – 2020

Ważnym elementem polityki społecznej powiatu jest budowanie efektywnego systemu wsparcia rodziny i pieczy zastępczej.

Na system wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, aby przynosił pożądane efekty, należy położyć szczególny nacisk:

- na profilaktykę negatywnych zjawisk występujących w rodzinie oraz pracę z rodziną biologiczną,
- wspieranie rozwoju dziecka poprzez objęcie rodziny wielozakresową pomocą zdrowotną, edukacyjną, wychowawczą, psychologiczną, socjalną, finansową, prawną.

Umieszczenie dziecka w systemie pieczy zastępczej zgodnie z ideą ustawodawcy powinno być ostatecznością, po wykorzystaniu przez gminę wszystkich możliwych form wsparcia rodziny naturalnej.

Formy rodzinnej pieczy zastępczej są niewątpliwie korzystniejsze dla rozwoju dziecka niż formy instytucjonalne. Jednakże nie wszystkie dzieci trafiają do rodzinnych form pieczy zastępczej i dlatego ważne miejsce w systemie również zajmuje placówka opiekuńczo – wychowawcza, a placówka typu rodzinnego miejsce szczególne.

Cel główny Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2018 -2020

Rozwój i doskonalenie systemu opieki nad dzieckiem przebywającym poza naturalnym środowiskiem rodzinnym oraz pomoc dzieciom objętym zastępczymi formami wychowania w przystosowaniu się do samodzielnego życia.

Cele szczegółowe:

1. Zorganizowanie kompleksowego systemu rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej.
2. Kwalifikowania kandydatów do prowadzenia rodzinnych form pieczy zastępczej.
3. Zapewnienie profesjonalnego wsparcia rodzinom i rodzinnym formom pieczy zastępczej, aby mogły pełnić właściwie funkcje opiekuńczo - wychowawcze.
4. Promocja i rozwój pieczy zastępczej.

7. LIMIT NOWO UTWORZONYCH RODZIN ZASTĘPCZYCH ZAWODOWYCH LUB RODZINNYCH DOMÓW DZIECKA W LATACH 2018 – 2020

Zgodnie z art. 180 pkt 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do zadań własnych powiatu należy m.in. opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych.

Tabela 6. Planowane limity zawodowych rodzin zastępczych w latach 2018-2020 w Powiecie Piotrkowskim

ROK	PLANOWANY LIMIT Z.R.Z.
2018	1
2019	1
2020	1

W ramach zaplanowanego limitu powstawania nowych zawodowych rodzin zastępczych uwzględniono możliwości finansowe Powiatu, jak również realne możliwości pozyskania kandydatów na rodziców zastępczych. Biorąc pod uwagę dotychczas funkcjonujące zawodowe rodziny zastępcze na koniec 2020 roku Powiat Piotrkowski dysponował będzie 4 zawodowymi rodzinami zastępczymi.

8. HARMONOGRAM REALIZACJI PROGRAMU

Głównym elementem Programu na poziomie realizacji jest *Harmonogram działań*, który uwzględni działania jakie będą podejmowane w ramach zaplanowanych zadań, wskaźniki mierzące osiągnięcie zamierzonego celu, realizatorów Programu, instytucje współpracujące oraz koszt i termin realizacji poszczególnych zadań.

**HARMONOGRAM DZIAŁAŃ
W RAMACH REALIZACJI POWIATOWEGO PROGRAMU ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ W POWIECIE
PIOTRKOWSKIM
W LATACH 2018-2020**

CEL 1 ZORGANIZOWANIE KOMPLEKSOWEGO SYSTEMU RODZINNEJ I INSTYTUCJONALNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ TYPU RODZINNEGO

Lp.	Nazwa zadania	Działalność	Wskaźnik	Realizator	Instytucja/ organizacja współpracuj ąca	Koszt realizacji w złotych	Termin realizacji
			Wartość				
1.	Rozwój poradnictwa specjalistycznego	Zapewnienie wsparcia psychologicznego, prawnego i pedagogicznego rodzinom zastępczym i dzieciom w nim przebywającym	Liczba porad udzielanych rodzinom zastępczym	PCPR Zespół do Spraw Rehabilitacji i Pomocy Społecznej	Powiatowa Poradnia Psycholog. - Pedagogiczna	55.000	2018
			350				2019
			55.000				2020
		Współpraca z instytucjami rynku pracy w zakresie poradnictwa zawodowego dla młodzieży i planowania kariery zawodowej	Liczba wychowanków	PCPR Zespół do Spraw Rehabilitacji i Pomocy Społecznej	PUP OHP	Nie dotyczy	2018
							2019
							2020
		Współpraca międzyinstytucjonalna na rzecz świadomego planowania kariery zawodowej młodzieży wychowującej się w pieczy zastępczej	III kl. Gim. i II III kl. średnia			Nie dotyczy	2018
							2019
							2020

2.	Doskonalenie zawodowe kadry pieczy zastępczej	Zwiększenie dostępu do szkoleń specjalistycznych	Liczba pracowników uczestniczących w szkoleniach	PCPR Zespół do Spraw Rehabilitacji i Pomocy Społecznej	RCPS w Łodzi	Planowany co roku w ramach planu szkoleń	Przez cały okres trwania Programu
			10				
3.	Zapewnienie środków finansowych na pomoc finansową, w tym fakultatywną dla rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka, zgodnie z ustawą	Zaplanowanie środków finansowych wg rozeznaczonych potrzeb	Liczba dzieci w rodzinach zastępczych	PCPR Zespół do Spraw Rehabilitacji i Pomocy Społecznej	Centrum Usług Wspólnych Wydział Finansowo – Księgowy Starostwa Powiatowego	1.465.000	2018
			155			1.535.000	2019
			Liczba przyznanych świadczeń			1.690.00	2020
			3600				
4.	Zapewnienie środków na przyznanie pomocy pieniężnej na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie i zagospodarowanie dla usamodzielnianych wychowanków pieczy	Zaplanowanie środków finansowych wg rozeznaczonych potrzeb	Liczba usamodzielnianych wychowanków	PCPR Zespół do Spraw Rehabilitacji i Pomocy Społecznej	Centrum Usług Wspólnych Wydział Finansowo – Księgowy Starostwa Powiatowego	472.00	2018
			77			518.000	2019
			Liczba przyznanych świadczeń			570.000	2020
			900				

	zastępczej								
5.	Zapewnienie dostępu do mieszkań socjalnych dla usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej	Nawiązanie współpracy z gminami powiatu piotrkowskiego	Liczba podmiotów współpracujących			PCPR Zespół do Spraw Rehabilitacji i Pomocy Społecznej	Urzędy Gmin GOPS	Nie dotyczy (w ramach środków własnych)	Przez cały okres trwania Programu
			Wartość						
			11						
6.	Zapewnienie wynagrodzeń dla rodzin zastępczych zawodowych, rodzinnych domów dziecka	Planowanie środków finansowych zgodnie z zawartymi i planowanymi (w ramach limitu rocznego) umowami	Liczba zawartych umów			PCPR Zespół do Spraw Rehabilitacji i Pomocy Społecznej	Centrum Usług Wspólnych Wydział Finansowo – Księgowy Starostwa Powiatowego	150.075	2018
			2018	2019	2020				
			3	4	5				
			Liczba wpłaconych wynagrodzeń					207.515	2020
			2018	2019	2020				
			36	48	60				

Cel 2 STANDARYZACJA PROCEDUR KWALIFIKOWANIA KANDYDATÓW DO PEŁNIENIA FUNKCJI RODZINY ZASTĘPCZEJ

Lp.	Nazwa zadania	Działalność	Wskaźnik	Realizator	Instytucja/ organizacja współpracująca	Koszt realizacji w złotych	Termin realizacji
			Wartość				
1.	Kwalifikowanie osób do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka.	Badanie motywacji do pełnienia roli rodzica zastępczego na podstawie opinii psychologicznych	Liczba wydanych opinii	PCPR Zespół do Spraw Rehabilitacji i Pomocy Społecznej	GOPS	W ramach własnych zasobów	Przez cały okres trwania programu
		Sporządzanie opinii środowiskowej kandydatów i ich rodzin	10 (rocznie)				

Lp.	Nazwa zadania	Działalność	Wskaźnik	Realizator	Instytucja/ organizacja współpracująca	Koszt realizacji w złotych	Termin realizacji
			Wartość				
2.	Organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz dla kandydatów do pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego.	Nawiązanie współpracy z Regionalnym Ośrodkiem Adopcyjnym w Łodzi	Liczba przeszkolonych kandydatów	PCPR Zespół do Spraw Rehabilitacji i Pomocy Społecznej	Regionalny Ośrodek Adopcyjny w Łodzi	W ramach własnych zasobów PCPR i ROA	Przez cały okres trwania programu
			4 rocznie				

CEL 3 ZAPEWNIENIE PROFESJONALNEGO WSPARCIA RODZINOM ZASTĘPCZYM I PROWADZĄCYM RODZINNE FORMOM PIELCZY ZASTĘPCZEJ, ABY MOGŁY PEŁNIĆ WŁAŚCIWE FUNKCJE OPIEKUŃCZO – WYCHOWAWCZE

Lp.	Nazwa zadania	Działalność	Wskaźnik	Realizator	Instytucja/ organizacja współpracująca	Koszt realizacji w złotych	Termin realizacji
			Wartość				
1.	Wsparcie w procesie usamodzielnienia wychowanków pieczy zastępczej	Pomoc i wsparcie realizacji indywidualnych programów usamodzielnienia i rozwoju kompetencji psychospołecznych	Liczba wychowanków objęta pomocą i wsparciem	PCPR Zespół do Spraw Rehabilitacji i Pomocy Społecznej	OHP PUP	W ramach własnych zasobów PCPR i OHP	Przez cały okres trwania programu
			77				

Lp.	Nazwa zadania	Działalność	Wskaźnik	Realizator	Instytucja/ organizacja współpracująca	Koszt realizacji w złotych	Termin realizacji
			Wartość				
2.	Zapewnienie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka, szkoleń mających na celu podniesienie ich kompetencji.	Zorganizowanie szkoleń podnoszących kwalifikacje i kompetencje w zakresie umiejętności wychowawczych dla niezawodowych i zawodowych rodzin zastępczych	Liczba przeszkolonych osób	PCPR Zespół do Spraw Rehabilitacji i Pomocy Społecznej	Organizacja prowadząca szkolenia dla rodzin zastępczych	10.400	2018
			15 każdego roku			3.000	2019
						3.000	2020
3.	Zapewnienie pomocy i wsparcia rodzinom zastępczym i ich podopiecznym, w szczególności w ramach grup wsparcia	Prowadzenie grupy wsparcia dla rodzin zastępczych	Liczba spotkań grup wsparcia	PCPR Zespół do Spraw Rehabilitacji i Pomocy Społecznej	Nie dotyczy	W ramach środków PCPR	2018
			10			W ramach środków PCPR	2019
						W ramach środków PCPR	2020
		10	Prowadzenie grupy wsparcia dla dorastającej młodzieży z rodzin zastępczych	PCPR Zespół Do Spraw Rehabilitacji i	Nie dotyczy	W ramach środków PCPR	2019
						W ramach środków	2020

				Pomocy Społecznej		PCPR	
4.	Zorganizowanie pomocy wolontariuszy dla sprawujących rodzinne formy pieczy zastępczej	Współpraca z lokalnymi uczelniami wyższymi i organizacjami pozarządowymi	Liczba partnerów	PCPR Zespół Do Spraw Rehabilitacji i Pomocy Społecznej	Lokalne uczelnie wyższe Fundacja „Harc” „Happy Kids” „Szlachetna Paczka”	W ramach własnych zasobów PCPR	Przez cały okres trwania programu
			3				
5.	Współpraca z ośrodkami pomocy społecznej, gminami, sądem, kuratorami, organizacjami pozarządowymi	Organizowanie zespołów ds. oceny sytuacji osobistej i rodzinnej dzieci	Liczba zespołów	PCPR Zespół Do Spraw Rehabilitacji i Pomocy Społecznej	GOPS, ROA sąd rodzinny, kuratorzy szkoły	W ramach zasobów własnych	Przez cały okres trwania programu
			11				

Lp.	Nazwa zadania	Działalność	Wskaźnik			Realizator	Instytucja/ organizacja współpracująca	Koszt realizacji w złotych	Termin realizacji		
			Wartość								
6.	Rozwój instytucjonalnej pieczy zastępczej typu rodzinnego	Utrzymanie standardu usług już funkcjonujących placówek oraz tworzenie nowych	Liczba placówek			Powiat PCPR	Centrum Usług Wspólnych Wydział Finansowo – Księgowy Starostwa Powiatowego Organizacje pozarządowe	633.100	2018		
			2018	2019	2020					782.511	2019
			3	3	3						

Cel 4 PROMOCJA I ROZWÓJ PIECZY ZASTĘPCZEJ

Lp.	Nazwa zadania	Działalność	Wskaźnik	Realizator	Instytucja/ organizacja współpracująca	Koszt realizacji w złotych	Termin realizacji
			Wartość				
1.	Prowadzenie akcji promocyjno – informacyjnych na terenie powiatu piotrkowskiego	Nawiązanie współpracy z lokalnymi mediami oraz organizacjami działającymi na rzecz promocji rodziny i rodzicielstwa zastępczego	Liczba przeprowadzonych akcji promocyjnych i informacyjnych	PCPR	Lokalne media GOPS Organizacje pozarządowe	10.000 rocznie	Przez cały okres trwania programu
		Kolportaż materiałów informacyjnych nt. rodzicielstwa zastępczego	4				

9. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

1. Budżet Powiatu Piotrkowskiego.
2. Budżetu państwa (w ramach Programów Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej).
3. Z budżetów samorządów gminnych, zgodnie z art. 191 ust. 9 i 10 ustawy.¹¹
4. Z budżetów powiatowych, zgodnie z art. 191 ust.4 ustawy.
5. Środki pozyskane w ramach PO KL ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

10. MONITORING I EWALUACJA PROGRAMU

Monitorowanie Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej służy zapewnieniu jego sprawnego zarządzania i wdrażania.

Monitoring programu będzie polegał na zbieraniu rocznych danych dotyczących zrealizowanych zadań w ramach programu, w celu ocenienia czy program osiąga założone na dany rok realizacji cele.

Podstawę ewaluacji stanowić będzie ocena wskaźników przypisanych do konkretnych zadań opisujących realizację założonych celów szczegółowych, a także analiza sprawozdań w zakresie pieczy zastępczej.

Dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie będzie co roku przedkładał sprawozdanie merytoryczne i finansowe z realizacji Programu Zarządowi Powiatu Piotrkowskiego, łącznie ze sprawozdaniem z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie.

¹¹ Ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. 2017, poz. 697 z poz. zm.)

ZAKOŃCZENIE

Przedstawiony Program Rozwoju Pieczy Zastępczej zawiera w sobie najistotniejsze cele i kierunki działań, podejmowanych przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Piotrkowie Trybunalskim.

Idea przyświecającą w konstruowaniu niniejszego Programu, było głębokie przekonanie, iż to właśnie rodzina jest najwłaściwszym środowiskiem do wzrostu i rozwoju każdego człowieka. Dlatego tak istotne staje się wspieranie rodzin zastępczych, spokrewnionych, niespokrewnionych a także poszukiwanie nowych rodzin zastępczych zawodowych i niezawodowych. Szczególną rolę w Programie pełni również współpraca Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie z 11 ośrodkami pomocy społecznej z terenu powiatu, celem pracy na rzecz powrotu dzieci do rodzin naturalnych.

SPIS TABEL

Tabela 1. Liczba rodzin zastępczych i umieszczonych w nich dzieci według gmin Powiatu Piotrkowskiego (2017 r. I pół).....	15
Tabela 2. Liczba asystentów rodzin w poszczególnych gminach Powiatu Piotrkowskiego.....	17
Tabela 3. Liczba dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo – wychowawczych według powiatu prowadzącego placówkę w latach 2015-2017 (do 30.06.2017 r.).....	18
Tabela 4. Sposób i efekty realizacji „Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Piotrkowskim na lata 2015 – 2017”	26
Tabela 5. Analiza SWOT.....	30
Tabela 6. Planowane limity zawodowych rodzin zastępczych w latach 2018-2020 w Powiecie Piotrkowskim.....	34

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Ogólna liczba rodzin zastępczych oraz dzieci w nich przebywających w latach 2015 – 2017 (I półrocze).....	10
Wykres 2. Liczba rodzin zastępczych spokrewnionych, rodzin zastępczych niezawodowych, zawodowych i rodzinnych domów dziecka, funkcjonujących w latach 2015 – 2017 w Powiecie Piotrkowskim.....	11
Wykres 3. Przyczyny umieszczenia dzieci w rodzinach zastępczych w Powiecie Piotrkowskim (%).....	12
Wykres 4. Osoby, instytucje, organizacje mające wpływ na decyzję o podjęciu się roli rodziny zastępczej (%).....	13
Wykres 5. Najczęstsze obawy opiekunów zastępczych przed podjęciem decyzji o pozostaniu rodziną zastępczej (%).....	14
Wykres 6. Ocena otrzymywanej pomocy/wsparcia oferowanej przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie.....	21
Wykres 7. Organizacje/instytucje/osoby świadczące pomoc dorastającej młodzieży rodzin zastępczych (%).....	21

Wykres 8. Formy pomocy specjalistycznej, z której chciałyby skorzystać dorastająca młodzież z rodzin zastępczych w Powiecie Piotrkowskim..... 22

Wykres 9. Ocena dostępności pomocy przez dorastającą młodzież przebywającą w pieczy zastępczej..... 23

Wykres 10. Wysokość poniesionych wydatków na pomoc dla rodzin zastępczych przez Powiat Piotrkowski w latach 2015 – 2017 (I półrocze)..... 25